

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 34, Şubat 2019, s. 556-571

ISSN: 2149-0821 Doi Number:<http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.4728>

Abdou-Wahabi ABDOU

Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, wahaabdou@gmail.com

BATI AFRIKA'DA MODERNLEŞME SÜRECİNİN GÖSTERİLERİ VE PERSPEKTİFLERİ: TOGO'NUN ÖRNEĞİ

Özet

Togo'nun politik ve sosyal tarihi çok uzun ve Togolular'ın hala yaşadığı sorunlar ve zorluklarla çevrilidir. Bu ayaklanmaların temeli, Batı ile on altıncı ve on yedinci yüzyıl arasındaki ilk temaslardan bu yana Afrika toplumlarına uygulanan (Batılı) küreselleşme sürecinde yatmaktadır. Günümüzde, bu süreçle ilgili güncel olayların ve sorunların analiz edilmesi yerindedir. Gerçekten de, tarihsel ve sosyolojik verileri analiz ederken, Togo toplumunun modernleşme sürecinin şiddetli ayaklanmalara neden olduğunu ve Batı tarafından bir sosyo-politik modelin dayatıldığının doğruladığını fark etmekteyiz. Bu ayaklanmalar, Afrika toplumlarındaki mevcut toplumsal değişimleri yansıtmaktadır. Sömürgecilik döneminden başlatılan modernleşme süreci, günümüzde Batılı ülkelerin yardımıyla askeri yönetim tarafından devam ettirmektedir.

Mevcut durum gözlemlenmesiyle birleştirilen belgesel tarama, bu çalışmanın metodolojik çerçevesini oluşturmaktadır. Ayrıca sosyal bilimlerin genel yöntemleri de kullanılmaktadır. Bu çalışma, modernleşme sürecinin, geleneksel halkın sosyo-geleneksel düzenini bozduğunu ve nüfusa bu seçkinlerin kendisinin çok az kontrol sahibi olduğu bir Batı modernitesini dayatan yönetici bir elit yarattığını ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Bölgesellik, Modernleşme süreci, Kuzey-güney bölünmesi, Sömürgecilik, Togo.

MANIFESTATIONS AND PERSPECTIVES OF THE MODERNIZATION PROCESS IN WEST AFRICAN COUNTRIES: THE EXEMPLE OF TOGO

Abstract

The political and social history of Togo is characterized by obstacles and difficulties that the people still bear the aftermath. The basis of these upheavals lies in the process of (Western) modernization which is imposed to African societies since their first contacts with the West. Nowadays, it is pertinent to analyze current events and issues related to this process. Indeed, historical and sociological studies conclude that the process of modernization of Togolese society has caused profound upheavals and confirm the imposition of a socio-political model by the West. These upheavals reflect the current social changes in African societies.

The documentary method combined with the observation of the current situation constitute the methodological framework of this study. Overall, this study concludes that the process of modernization has upset the socio-traditional order of Togolese society and has created a ruling elite that imposes to the population a Western modernity that this elite itself has little control over.

Keywords: Colonization, Modernisation process, North-south division, Regionalism, Togo.

GİRİŞ

Gustav Nachtigal'ın¹ Togoville kralı MLapa III ile koruma antlaşmasının imzalaması sırasında, TOGO (TO = Su ya da nehir ve GO = kıyı) adı 1884'te Almanlar tarafından verilmiştir. 1884'den I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Almanya'nın kolonisi olan Togo, savaştan sonra Fransa sömürgeciliğinin etki alanına girmiştir. Günümüzdeki Togo sınırları, Fransa, Almanya ve İngiltere arasındaki ardışık yarışmalar ve sömürgecilik bölünmelerinin sonucudur. 6 milyon nüfusu ile Batı Afrika'da yerleştirilen Togo, küçük topraklara sahip olup, 27 Nisan 1960 yılında bağımsızlığını kazanmıştır. Komşu ülkeleri; doğuda Benin, batıda Gana ve kuzeyde Burkina Faso, güneyde ise Atlantik Okyanusudur (Harita 1 ve 2).

Gerçekten de, "*The scramble for Africa*" (Afrika bölünmesinin maratonu), Berlin Konferansı² (1884-1885) sırasında başlatılmıştır. Almanya, 1884'te bu maratona katılmıştır. Sömürgecilik döneminde Batı Afrika'nın fethi, sadece Batı'nın giren ve çıkan ticaret akışları nedeniyle değil, aynı zamanda zenginliklerin bulunduğu araziler ve toprakaltı nedeniyle de çok stratejik bir bölgedir. Böylece, "*Almanya şanslı ki, Afrika'ya girmek için, Aşanti ve Dahomey krallıkları arasında bulunan no man's land (Togo) sahip olmaktaydı. Batıda, İngilizler Kumaşi krallığı tarafından kuzeye doğru ilerledikçe engellenmiştir; Fransa, Dahomey krallığına karşı aynı pozisyondaymış*" (Cornevin 1988: 161). Sömürgecilik döneminden bu yana Togo'nun stratejik pozisyonu Almanlar'ın Afrika'da bir gücü verip Fransızlara ve İngilizlere karşı bir sur olarak konumlandırmasına destek vermişti. Hatta Almanya, günümüzde bile olsa, eski kolonisi

¹ Gustav Nachtigal, 1884'te Togo'nun okyanus sahili keşfedilen ve bir Alman kaşifi.

² 1884-1885 yılları arasında düzenlenen ünlü Berlin Konferansı, Afrika'nın paylaşımı ve bölünmesi için Avrupa organizasyonu ve işbirliğiyle ilgili bir konferanstır.

olan Togo'yu kesinlikle Afrika'ya bir geçit tezahür ettirmeye çalışmaktadır. Togo, sömürgecilik döneminden beri modernleşme süreci yaşayan bir ülkedir.

Bu çalışma, dört önemli nokta üzerinde duracaktır. Birinci nokta ise, sömürgecilikten önceki Togo'nun geleneksel yapısı, ikinci ise, Togo'da başlamış olan modernleşme süreci ve onun götürmüş olan Kuzey-Güney çatışması. Ardından, günümüzdeki sömürgecilik süreci ve askeri yönetimi konu da incelenecektir. Sonunda, Togo'daki modernleşme sürece karşı, halkın verdiği ya da vermekte olan tepkiyi de analiz edilecektir.

SÖMÜRGEÇİLİK ÖNCEKİ TOGO TOPLUMUNUN GELENEKSEL YAPISI

Eskiden beri, Togo, ülkeye şu andaki etnik yapıyı kazandıran ardışık göç dalgaları geçirilmiştir. Togo eski tarihi ile ilgili çok az kaynak var. Bununla birlikte, Atakpame ve Notse krallıkları gibi bazı krallıkların Avrupalıların gelmeden önce var olduğunu bilinmektedir. Ancak Togo'nun siyasi tarihi, 17. yüzyılda, doğuda Dahomey krallığı (yada Abomey krallığı) ve batıdaki Aşanti egemenliğinin yükselişi ve hegemonyası ile belirginmişti.

Müslüman ve Avrupa Hristiyanlar gelmeden önce, Afrika, liderlerin gücünün hem imparatorluklarda hem de krallıklarda tanınmış sağlam bir yapılandırılmış siyasi organizasyona sahipti. İktidarın iletilmesi kesin kurallara göre yapılmıştır ve monarşi en yaygın siyasi sistemiydi. Togo'da, Tado krallığından Tchokossi ve Mossi krallıklarına kadar, halk toplumsal gerçeklerine en iyi uyarlanmış toplum yönetimin yapıları kurmuştu. Bu yapılar sadece demokratik değil (kralın egemen halk güvendiğinden gelir) aynı zamanda toplumun uyum içinde çalışmasını sağlarmış. Togo'da ya da başka toplumda, geleneksel Afrika toplumlarındaki

"demokrasi, tüm vatandaşlara doğrudan liderlik seçimlerinde konuşma hakkı vermiştir. Herkes seçmen ve aday olabiliyordu. Eskiden dürüstlük ve dürüstlük kullanımlarıyla yemin eden bir lider kaldırılabilirdi ya da devrilebilirdi. Günümüzde her ülkenin anayasası herkese cumhurbaşkanı ya da lideri olabilme imkânı vermekte; halk bir cumhurbaşkanı ya da belediye başkanı adayı onun ahlaki ve ne işlevi üstlenebileceği konusunda zihinsel ve fiziksel kapasitesi bilmeden önce, o adayı seçmemektedir. Güzel konuşmalar, eylemlerin yerini almıştır. Her siyasi aday, güzel vaatleriyle siyasi hayatı başlamıştır. Nüfus genelde %90'ın üzerinde okuma yazma bilmeyen, evrensel oy kullanma kuralını, kendi kültürüyle hiçbir ilgisi olmayan bir siyasi kültürün yayılımını anlamamaktadır" (Matiko 2007: 68). Bu siyasi kültürü Batı modernitesinden gelmektedir.

Togo'nun geleneksel yapısını analiz ederken, ülkenin iki ana coğrafi bölgeye ayrıldığını gösterilmektedir: kuzeydeki Tchaoudjo krallığının güneyi ile sınırlı olan *Oti-volta* bölgesi ve Atakpame'den sahile uzanan *Ajatado* bölgesidir. Bu iki alan arasında bir geçiş bölgesi vardır. Sömürgecilik öncesinde, kuzey Togo'daki Oti-Volta bölgesi heterojen idi.

"Klanlar ya da soylar halinde örgütlenmiş, krallık ya da şeflik olarak örgütlenmiş bir takım etnik gruplardan ibarettir; bazıları geleneksel tandırlara ibadet eder, diğerleri İslam'a tutmuş. Yerli ya da göçmenler, çoğu zaman farklı diller konuşuyormuşlardır. Ekonomik olarak büyük çoğunluk için tarımcılık yapmaktaydı, ancak bazıları oldukça gelişmiş bir işçilik geliştirmişlerdir: Bassar etnik gruplarında demir işleri, Tem ve Anufom gruplarında dokuma, Kabye grupları tarafından seramikçilik vs." (Tcham 2010: 193).

Ticareti faaliyetleri mevcuttu ve bazı etnik gruplar arasında uygulanmaktadır; diğerleri, Batı sömürgeciliğin başlangıcına kadar hâlâ içe dönük bir ekonomideymiş. Görüldüğü gibi, Avrupanın fethin arifesine kadar, Togo'nun kuzey kesiminde sosyo-politik örgütlenme ve ekonomik kalkınma aynı aşamada değildi (Tcham 2010) ve gerçekten coğrafya yakınlığı hariç başka hiçbir şeye göre bu küçük etnik gruplar aynı gruba koyulmayabilmekteydi.

Ajatado bölgesini oluşturan güney Togo, kuzeyden farklı özellikler sunmaktadır. Bu bölgenin yerleşimi daha homojen görünmekteyse azınlıkların varlığını söyleyebilmekteyiz: Guin-Mina, Ife, Fon, Akposso, Akebou etnik grupları.

Harita 1: Batı Afrika'da yerleşen Togo

Kültürel düzeyinde, sömürgecilikten önceki Togo iki ana dilbilimsel bölge ile karakterize edilmektedir:

- Ewe'nin egemen olduğu Kwa dil grubuna sahip bir güney bölgesi;
- Gur veya Voltaik dil grubuyla, daha heterojen olan kuzey bölgesi.

Bu iki farklı bölge, Togo'nun mevcut sosyo-coğrafi ve kültürel yapısını çizmiştir; bu çizgi bölgeselliğin artırılmasına ve ülkenin iki ana bölgeye ayrılmasına katkıda bulunmaktaydı: kuzey ve güney çatışması.

BÖLGESELLİK VE TOGO'DAKİ KUZEY/GÜNEY ÇATIŞMASI

Kuzey-güney çatışma konusu sadece Togo'ya ait olan bir özelliği değildir. Bu soru, hemen hemen tüm Afrika ülkelerinde bulunmaktadır ve bazı ülkelerde kıyaslandığında, özellikle kıyı ülkelerinde hinterlant ülkelerinden çok daha fazla görülmektedir (Tcham 2010: 191). Kıyı ülkelerinde, kuzey-güney bir bölgesel muhalefet karakterini kolayca alırken, başka yerlerde Doğu-Batı veya Batı-Doğu arasında etnik gruplar arası bir rekabet var. Her neyse, bu durum bazen kanlı çatışmalar meydana getirmiştir. Örneğin, 1967 ve 1970 yılları arasında Nijerya'da Ibo ve Haoussa etnik gruplar arasında, 1994'te Burundi ve Ruanda'da Hutu ve Tutsi'ler arasında veya daha yakın bir tarihte Liberya'da 1990 yılında ve Fildişi Sahili'nde 2000'lerin başında kanlı çatışmalar olmuştur.

Togo'nun kuzey nüfusu ile Güney arasındaki çatışması, vurgulanan başlıca (bu bölünmeler yabancılara karşı temaslardan önce var olmuştur) ilk Batılılar geldiğinde bu yana ülkenin modernleşme süreci ile 16. ve 17. yüzyıllarından itibaren sorunlardan biridir. 13 Ocak 1963 askeri darbesinden sonra tekrarlanan kuzey-güney çatışması, seçimlerin zamanında politikacıların oy almak için bir strateji olup şu anda Togo yöneticilerin yönetim sistemi de olmaktadır.

Sömürgecilik öncesi dönemde, Togo'nun halkı, takas hakimiyeti altındaki bir geçim ekonomisi bağlamında bir doğu-batı batı-doğu olan yatay (özellikle karavan ticaretinin farklı rotalarında yaşamış olanlar için) veya yakınlık bir ilişkisine sahipti. Kölelik bu ticaretlere farklı yön vermişti. Bundan böyle, giderek kuzey-güney yönünde olacaklar. Fakat kesin bir kuzey ve güneyi belirleyen sömürge sınırlarıdır. Keyfi bir bölünmeden doğan, her birinin kendi tarihine, diline ve geleneklerine sahip olan etnik gruplar yan yana koymuşlardır. Bu halklar hiyerarşik ve merkezi bir idari yapıya sahip olan tek bir toprağa, krallıkları soy toplulukları ile yeniden gruplanmışlardır. Bu kuzey/güney çatışmanın nedenleri arasında Batı sömürgecilik öncesi ve bağımsızlık sonrası ile ilgili faktörler bulunmaktadır.

KUZEY/GÜNEY ÇATIŞMANIN SÖMÜRGEÇİLİK ÖNCEKİ NEDENLERİ

Togo eski tarihinin analizi ederken, günümüzdeki halk arasında kin ve intikam sebepleri o tarihten gelebilmektedir. Bu bağlamda, sömürgecilik öncesi dönemde zaten etnik gruplar arası bir rekabet olduğunu söylenebilmektedir. Fakat, o zaman kuzey/güney çatışması henüz mevcut değildi. Genelde bir haraç almış olan hemen komşular (çoğunlukla daha iyi örgütlenmiş, şeflikler ve krallıklar) diğer topluluklarla mücadele edip, daha zayıf veya daha az organize toplumlar üzerine hegemonyasını dayatmaktalardı (Tcham 2010).

Böylece, eğer Ajatado bölgesini düşünürsek, Notse'nin krallığıyla merkezi bir güce sahip olduktan sonra, Ewe nüfusu dağılır. Kurulduğu şeflikler, kendi aralarındaki rekabetlerinden çok acı çekecek ve on sekizinci yüzyılın başından itibaren yükselişi olan Genyi'nin Akan halkların (Akwamu, Aşanti) hâkimiyeti altına girmişlerdir. Genyi köle ticareti başlatmış ve Aja, Ewé, Ouatchi ve Doğu Voltaik ile Atakora etnik grupları o köle ticaretinden dayanmaktalardı (Gayibor 1997: 241). Kuzey-güney doğrultusundaki devreler, özellikle 18. yüzyılda pazarlar ve tacirler ağıyla gerçekleşmişti (Gayibor 1997: 242).

Bu ticaretin yönü, kuzeydeki halklar için güneyde olanlara karşı acı anıları bırakabilmektedir. Count von Zech tarafından 19 Ocak 1897'de Logba halkından kuzeydeki Kabiye toplumu doğusunda toplanan ifadeler bunu iyi göstermektedir. Nitekim, Logba halkına Lama halkının aleyhine yaptığı koruma teklifinde, müdahillerinden şu cevabı alınmıştı: "Oradaki halklar (onun müdahili güney yönünü göstererek) bize gelip ve "Lama halka karşı size yardım etmek istiyoruz " deyince, o zaman kavgalarımızı durduruyoruz ve Lama'larla birlikte bizden yardım isteyenlerle savaş yapacağız; Kabrè halkı olarak biz biriz " (Napo 1976: 380).

Harita 2: Togo siyaset haritası

Bu acı verici geçmişin ipuçlarının ötesinde, bu örnekler kuzeyin ve güneyin rakip bloklar olarak ortaya çıkışının yakın tarihte olduğunu gösterebilmekteyiz. Manipülasyonlar ve dışarıda gelenler tarafından farklılaştırmalar çatışmalar artarak, ancak sömürgecilik zamanda, iki

birbirinden karşı olan kuzey-güney toplumlar, kendi farklılıklar ve birimlerini bırakacak, aynı sesiyle bağımsızlık kazanmak için Batılılara mücadele etmekteydi.

"Karmaşık ve göreceli olgu, etnisite kavramı statik ve maddi bir yapı değil. Etnik gruplar arasındaki ilişkiler tarihin bir ürünüdür. Bu etnik grupların yapılandırılmaları, dinamikleri ve kapsamı sömürgecilik öncesi, Batı ile temas halindeyken ve daha sonra egemenlik altında olan Afrika'daki toplumsal dinamikler aynı değildir. Etnik gruplar arasındaki iktidar ilişkileri her yerde değiştirilmekteydi" (Tcham 2010: 196).

Bu değişikliklere rağmen, Batı sömürgeci fetihlere karşı mücadele ederken bile kuzey ve güneydeki Togolular arasında daha fazla çatışma olduğunu gösterilmektedir.

TOGO'DAKİ KUZEY/GÜNEY ÇATIŞMASININ SÖMÜRGEÇİLİKTE GELEN NEDENLERİ

İlk sömürgecilik döneminden itibaren, Almanlar ve daha sonra Fransızlar Togo'yu kuzey ile güney arasında bölüştürerek, güneye kuzeyden daha fazla değer vermekteydi. Bu nedenle, iki bölge arasında bir fark oluşturarak, Almanlar'ın başlattığı idari bir örgütlenme ikiliği vardır. Öncelikle, Lomé-Ville, Lomé-circle, Aného, Atakpamé alanlarını Avrupa medeniyetiyle daha eski temasıyla daha gelişmiş bir nüfusa ayırmışlardı. Ardından bölgenin kuzey kesimindeki bölgeler: Sokode - Bassari ve Mango - Yendi. O bölgelerde *"medeniyetin aracılara alışmak için zamana alan halklar"* sayılmaktadır (Cornevin 1988: 190). Fransızların eylemleri daha az ayrımcı bir yöne sahip olsalar dahi, ilk örgütlenme politikaları, Vali Bonnacarrère (1922-1932) ile birlikte güneyden gelen milletvekilliler, kuzeydeki vekillerden daha dikkatli bir kulak ile dinlenmekteydi.

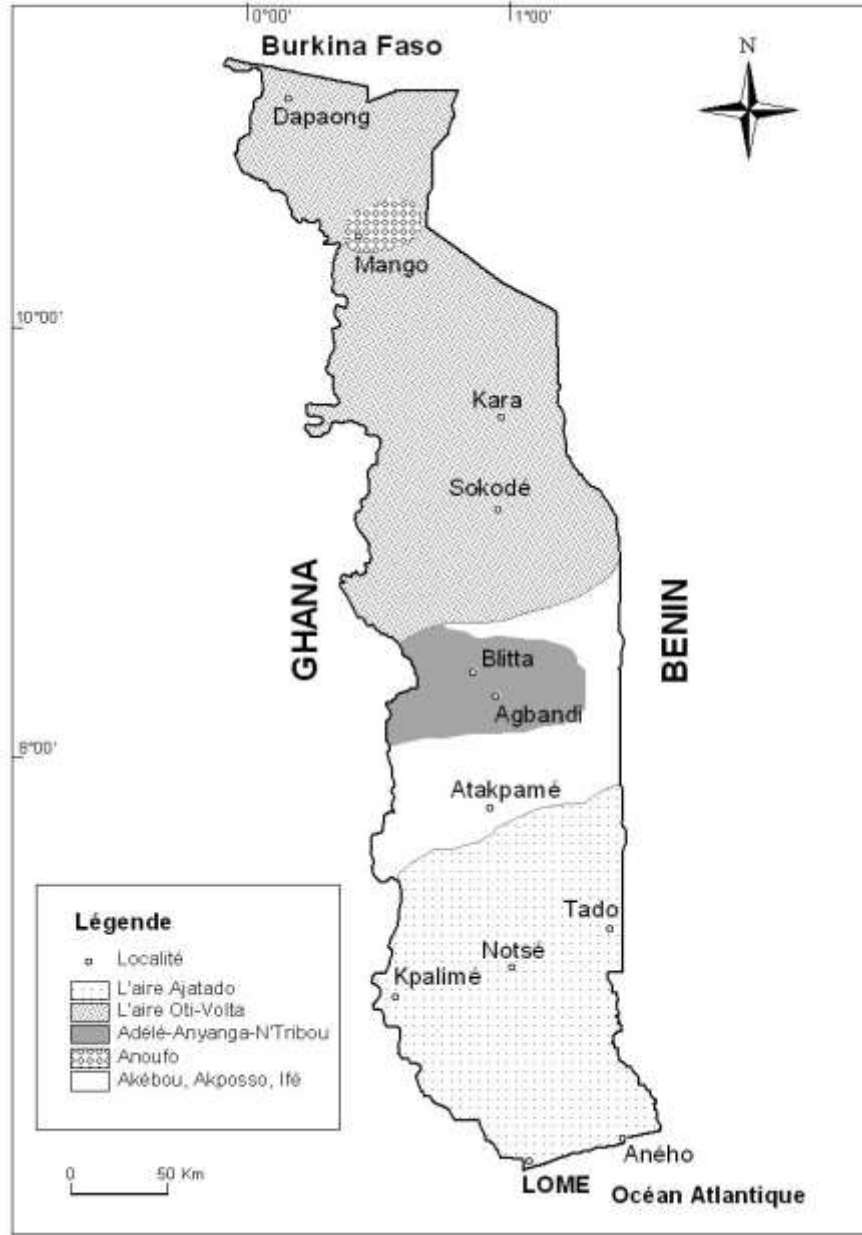
Askerî açıdan, kurulduğunda sömürgeci ordu kuzeydeki olan halktan askerleri alınmamaktaydı. Daha sonra, öncülük, kuzey kesimindeki genç insanlara atılmıştır; onların daha güçlü ve mücadeleciler olarak bulunmuştur; çünkü sömürgecilere karşı en güçlü direnişe karşı çıkan halk kuzeylilerdir. Gittikçe, gerçek bir askeri kast, kuzey halk tarafından oluşturulmaktadır. Gelenekleri ve üyelerinin birleşmesi ile bu yeni ordu, sürekli bir tehdit olarak gören sivil halktan kurtulmaktadır. Sömürgecilik döneminden beri bu milli ordunun yapısı değişmemiş; o yüzden bugün Togo ordusu esas olarak askeri gücü elinde bulunduran kuzey insanlar tarafından kurulmuş bir kurum olarak görülmektedir.

Togo'nun geleceğini ciddi şekilde tehlikeye sokan bu kuzey/güney çatışmasının en önemli – ve herhalde en dolaysız olan nedeni – Alman sömürgecilerin kuzey bölgelerindeki nüfusu güney bölgelerine çekme kararıyla ilgilidir (özellikle Kabyè ve Nawdeba halkları ile başlamıştır) aşırı kalabalık mağaralarda yaşamış olmaları nedenleriyle; orada sömürgecilerin binalarında ve bazı yerel elitlerin çiftliklerinde çalıştırmaktalardı. Bu fikir, Sokodé şeflik konseyi destek vermemesine rağmen, 1923'ten bu yana Fransız sömürgeciliğiyle birlikte, Vali Bonnacarrère'in onayı ile devam etmiştir. Ancak Bonnacarrère, yerel liderlerin bu politikaya resmi olarak bağlı kalmasını ve destek vermesini ısrarla sürdürmüştür. İlk yılların kuzeyden gelen göçmenlerin güneydeki verimli topraklarda görev yaptıklarının hızlı kazançları ile, birkaç yıl sonra, gönüllü olarak kuzeyden güneye, yerel toplulukların büyüklerinin vesayetlerinden kurtulmak isteyen gençlerin hareketini başlamıştı. Böylece, ülkenin merkezinde bulunan Sokode şehri ve güneydeki Notse şehri arasında tüm yerleşim köyleri ve köylülerin, özellikle batıda bulunan bölgelerin zengin kahve ve kakao arazileri üzerinde topluca olarak çalıştıkları birçok çiftlik tarafından kurulmuştur (Gayibor 2010: 25; Tcham 2010: 200).

Fakat Batı Afrika'da tek olan bu sömürgeci hareketinin öngörülmeleyen bir sonucu, güney halkı kuzeydeki halklarına üstünlük hissi doğurmuştu. Gerçekten, sömürgecilik öncesi dönemde, ülkenin güney ve kuzey kesimleri, aralarında çok az ilişki varmıştı. Kpessi'den Tchalo köylerine kadar uzanan, medeniyetin iki alanını birbirinden ayıran, daha çok doğudaki veya batıdaki komşularıyla (Benin ve Gana) ayrıcalıklı ilişkiler kurmuşlardı. O zamanda kuzey-güney arasında olan ilişkiler, sadece bir bölgeden diğerine ürün taşıyan ana ticaret yollarında uygulanan ticaretti: tuz, kola, kuzey yönündeki olan Avrupalı ürünler ve güneye köleler.

Sömürge politikaları, sömürge köylerini kurarak ve işçiler, emekçiler ve köylüleri olan Kabyè ve Nawdeba, güneye götürürken iki çok farklı medeniyet sahip olan toplumlar birbirine temas haline götürmüşlerdir. Kuzeyden gelen halkın güneyde çalışma şartlarından dolayı, güneylilere göre o kuzeyliler aşağı statü sahip olmaktadır. 1960'lı yıllardan sonra devam eden kuzeyden güneye halk hareketlerin politikaları güneylilerin sorumlu olmadığını söyleyebilmekteyiz (Gayibor 2010). Dahası, nihai analizde, o iki halk arasındaki ayrım sadece tarihin ve coğrafyanın saf bir şansı nedeniydi; o yüzden Batılıların okyanus ve güney tarafından gelişi olmuştur. Atlantik okyanusu Sahel çölü tarafında olsaydı (yani kuzeyde), olgunun tam tersi olacağını yani güneylilerin kuzeye getirileceklerini söyleyebilmekteyiz.

Kuzeyden gelen göçmenler tarafından güneydeki yerel ekonomi iyileşmiş, bir kısımda da o göçmenlerin yaşam standartları açıkça iyileşmiş olduğunu söyleyebilmekteyiz. Bu olumlu şeylere rağmen, 1930 yıllarında bu iki halkın medeniyetleri çarpışması sert olmuş ve bir tarafta güneydeki yaşayan burjuvazi kuzeyli göçmenler az miktar ile çalıştırmıştı ve öteki tarafta güneyli yerel halklara göre o göçmenleri hala yabancı olarak "*Kabletowo*" isimli ve şimdi Kabyè adlandırılmıştır. Diğer tarafta, Kabyè halk, Gana'nın güneydoğu Bölgesi'nden Anlo-ewe grubundan türetilen "*Ahouna*" takma adıyla bütün güneydeki halklara atmışlardır (Kotokoli ve lamba dillerinde: Ahouna yani Ahouna halkları)

Harita 3: Togo, kuzey ve güney bölgelerin sınırları

İki bölgenin sömürge döneminde eşitsiz bir şekilde gelişmesi, özellikle de kuzey eğitiminin gecikmesi ve dolayısıyla o bölgeden az sayıda idari işçi ve elitler, Sylvanus Olympio CUT siyasi partinin lideri tarafından yenilenen Ewe ulus-devleti oluşumu ve 1950'de bu Ewe milliyetçi harekete karşı sömürgeci idaresi tarafından UCPN siyasi partisi oluşturulması ile Togo'daki kuzey-güney çatışmasının önemli noktasıymış ve son derece merak edilen bir milli problemi olmaktadır. Politikacılar tarafından kullanılmış olan kuzey-güney çatışması Togo halkın günlük hayatında hissedilmiş ve belirginmiş bir problemdir: kamusal ve özel servislere, kamusal yerlerde, iş bakarken, mahallelerdeki etnik grupların toplanması. Togo'nun gelecek siyasal ve sosyal hayatı hakkında artıran bölgesellik olgusu merak eden ve korkutulan bir problemdir.

"Sömürgeciliğin kısa süreci olmasına rağmen (yaklaşık 80 yıl) Afrika'nın tarihinde silinmez bir iz bırakmıştır. Togo'da ya da başka yerlerde olsun, sömürgeciliğin kaotik sonuçları da aynı olmaktadır. Egemenlik ve sömürmüş için halkın bölünmesi, halkın bir kısmı kullanarak diğer diğerin hakimiyeti ve kendi çıkarlarını korumak için Batılı sömürgeci güçlerin stratejisidir. Fakat, niye eli yıl sonra, yani Afrika ülkelerin çoğu olarak bağımsız olduğundan beri, bu mesele devam etmektedir? Bu sorunun cevabı bulunduğu şüphesiz ki her birimizin sorumluluğunu belirlenecektir " (Tcham 2010: 206).

Sylvanus Olympio (1902-1963) :
Togo'nun ilk Cumhurbaşkanı

Eyadema Gnassingbe (1935-2005) :
1963'te darbe yapılmış olan ve
askeri yönetimi getiren komutanı

13 Ocak 2017'de Togo, Gnassingbe Eyadema isimli olan ve 2005 yılında hayatını kaybeden Komutanı'nı iktidara gelmesini elli yıl kutlamaktaydı. Fakat, aslında 1967'den beri

askerler tarafından ülkenin yönetimi idi. Eyadema kuzeyliydi ve onun iktidarı döneminden beri, siyaset ve ordu giderek karıştı. Ordu gittikçe Togo'nun seçkin elitleri haline gelmekteydi. Kademeli olarak diktatörlükçe ve otoriter bir güç kurmaktadır. Fransa'nın desteğiyle, Togo askeri elitler en güçlü kişilerdir ve tüm devlet aygıtlarını tutan ve denetleyen kişilerdir. Yukarıda belirttiğimiz gibi, ülkenin siyasi yönetiminde olan Togo ordusu, halk ile kendisi hakkında her zaman zayıf ve kötü bir imaj bırakmaktadır. Önce yabancı güçlerin- özellikle de Fransa- halkın zararına olan haklarını savunan biri rejimdir. İkincisi, insan hakları ihlalleri ve vatandaşlar nedeniyle. Genelde Togo'da politik kararlar zorla uygulanmaktadır.

Togo toplumu ve devlet küresi her biri farklı dünya dönüşmektedir. İkincisinin sırası, olduğu gibi, ilk bozukluğudur. Devlet, aile veya etnik kriterler temelinde ayrıcalıklı bir sınıf üretmektedir. Gerçekte ülkeyi yöneten siyasi ve ekonomik seçkinleri oluşturan bu ayrıcalıklı insanlar. Tercihlerini ve hatta yaşam biçimlerini Batı'nın tercihleri üzerine oturtmaktadır. Batı kültürünü ithal edip halka empoze etmeye çalışmaktadır. Bu seçkinler aslında ülkeyi Batı Modernite aracılığıyla yönetmeye çalışmaktadır.

Eyadema, Kabiye etnik grubuna aittir ve ordu birliklerinin ezici çoğunluğu ve birçok yüksek rütbeli askerler bulunmaktadır. Ülkenin başındaki bu sınıf, eylemini tek otorite uygulamasına indirgememektedir. Togo toplumu, birçok gruba ayırmaktadır, böylece bu grupları kolayca yönetebilmektedir. Bir yandan, Eyadema, kendi egemenlik alanına yerleştirmek için hâkim bir sınıf tanımlamaktaydı ve diğer taraftan, önemli miktarda kâr ele almak için, ülkeyi uluslararası kurumlara göre idare etmekteydi ve o kurumlardan emir almaktaydı. Dış etkiler ne amorf ne de tarafsız bir ortamda etkindir. İlk ekonomik vekil olarak, bu seçkin sınıf köyde olan çiftçilere artan baskı uygulayarak, kendi isteğiyle küresel ekonomik sisteme entegrasyonunu güçlendirmiştir. Batı Afrika Frangının 1994'de IMF ve Dünya Bankası tarafından devalüasyonundan sonra, J.-F. Bayart'ın sözleriyle, "içten dinamikler" in üretimi, "dıştan" gerçekler ve dinamiklerden ayrılamazdır. Yöneticiler köylüleri ana gelir kaynaklarından olan fosfatlarla kira ürünlerini (Kahve, kakao ve özellikle pamuk) körüklemeye teşvik etmiş ya da neredeyse zorlamıştı. Bir taraftan, köylüler üzerinde uygulanan bu seçenekler, ekonomik diktatörlüğe ve yaşam koşullarının bozulmasına neden olmaktadır çünkü zira daha fazla kâr elde edebileceklerini üretmemekteydi. Öte yandan, bu, uzunca bir açlığa yol açmış, çünkü gıda üretimi keskin bir şekilde düşmekteydi. Tüketici ürünlerinin büyük bir kısmı ithal edilmektedir ve bu elitler, ekonomik güçleri ile kendi ithalatlarını kendi şirketleri aracılığıyla kontrol etmektedir. Daha iyi durumlarda, sıradan vatandaşlar adına yaratılan uydu şirketlerine gitmekteledir, ancak gerçekte yönetici sınıfın mülkiyetindedir.

Elli yıldan fazla, Togo'daki siyasi hayat, Gnassingbe aile tarafından rehin alınmaktadır. 1960'da bağımsızlığın ilan edilmesinden bu yana, Cumhurbaşkanı'nın demokratik halefi hiç olmamıştır. Fakat anayasa hala ülkenin demokratik bir sistem altında olduğuna belirtmektedir. Herhangi bir seçim olduğunda, her zaman halk tarafından sonuçlar reddedilip ve protesto olmaktadır. Mariko'nun söylediği gibi, nüfusun izni olmaksızın güce veya mirasa dayanan iktidara geçişi "... bu devletlerin şoklara ya da iç karışıklıklara ya da dış dünyanın saldırılarına karşı büyük bir direnç göstermeden zayıf kalmasına yol açmaktadır ". (Darbon 2007: 88 tarafından aktarılmaktadır)

Togo, 1990'lı yıllardan beri Batı güçler tarafından kontrol edilmektedir. Bu, modernleşme yolundan geçmektedir. 1993 yılında Avrupa Birliği ile resmi olarak imzalanan işbirliği koparıldıktan sonra, ülke ciddi bir ekonomik kriz ortamına girmektedir. Yoksulluk ve sosyal

refah artmaktaydı. Bu durumda, siyasi liderler, ülkede uygulanacak politikaları empoze etmek için resmi kalkınma yardımı silahını kullanan Batılı güçler - özellikle de Fransa - tarafından kontrol edilmektedir.

"Bağışçılar ülkelerimizde kalkınma idaresi yönetmeliğini uygulamaya koymaktadırlar. [...] Bu programlarla topraklarımızı kontrol etmeye çalışmaktadırlar. Dolayısıyla, bu programlara karşı daha dikkat etmemiz gerekmektedir." (Olivier de Sardan 2007: 156). Nitekim küreselleşme ve ortaya çıkardığı modernleşme süreci, Togo gibi Afrika'nın yoksul ülkelerinde merkantilist motiflerle tanımlanan ilişkilerdeki sosyal ilişkileri azaltmaktadır. Para her şeyin merkezi olmaktadır. Yoksullara yardım ettiklerini iddia eden STK'lar aslında sadece kendi ceplerini doldurmak için çalışmaktadırlar. Özellikle Batı STK'ları, yerel STK'lar ve kalkınma derneklere, paranın her durumda önemli olmasının ve dolayısıyla liderlere ve halka yönelik davranışlarını öğretmektedirler. Bu nedenle, bu kalkınma kuruluşlar, resmi görevlerinden uzakta, Afrika'daki "yoksul" insanları yoksullaştırmakta ve topluma karşı çıkar çatışmaları yaratmaktadırlar.

Öte yandan, "kalkınma için işbirliği" ya da "ikili işbirliği" vasıtasıyla Togo liderlerine nasıl davranmaları gerektiğini dışarıdan aktörler tarafından verilmektedir. Bu liderler, Batılı ülkeler, başta Fransa ve son zamanlarda eski sömürge hâkimiyet alanına dönen Almanya'nın taleplerine tatmin etmektedirler. *"Afrika liderlerinin büyük bir eğilimi, başkalarının dışarıdan getirdiği şeylerin işe yaradığını düşünmektir. Siyasi liderler meşruiyetlerinin çoğunu onlardan türettikleri için, kendi halklarından daha fazla yabancılarla ilgilenmektedirler"* (Olivier de Sardan 2007: 156).

MODERNLEŞMEYE KARŞI HALKIN TEPKİSİ

Sömürgecilik döneminde, Togo ekonomisinin modernleşmesi, karayolları ve demiryollarının altyapısının inşası ile karakterize edilmekteydi. Amaç, tüm ülkeyi dışarıya açmak ve bölgeleri birbirine bağlamaktı. Bu projeler, iş yaratırken, sömürgeci ve Batılı toplumlar tarafından finanse edilmekte ve yönetilmektedir. Ekipman politikaları, Togo'nun tüm sosyo-ekonomik alanlarına uygulanmış olacaktır. Ancak, sömürgecilik döneminden itibaren başlayan Togo ekonomisinin modernleşme süreci, ülkenin zenginliklerinin, ülkenin tek limanı olan güney limanına ulaştırılması yoluyla başlamıştır. Ekonomik modernleşme, demiryolu ve karayolları inşa edilmesiyle karakterize edilmekteydi. Bu süreçten önce ülkenin kuzey tarafı ile güney tarafı arasındaki irtibat hemen hemen yoktu ve kuzey tarafı potansiyel ulusal ticarete fazla dâhil olamamıştı. (Kuzey bölgesinin nüfusu, ülkenin toplam nüfusun %50'sini oluşturuyordu ve bu nüfusun sadece %14'ü ticarete katılıyordu). Bununla birlikte, belirli bir sosyal sınıfın yaşam koşullarının iyileştirilmesine yol açsa bile, sömürgecilik dönemindeki bu ekipman politikası köylülerin tarım tekniklerini iyileştirmemiştir mesela (Kouzan 2010). Resmi bağımsızlıktan sonra, ekonomik bağımsızlık isteği, ticaret ekonomisini kırma yönünde yeni Togo yöneticiler hızla bir gerçeklik olduğuna ikna edilmiştir. Sömürge ekonomisi, ülkenin her sektöründe çok iyi yerleşmişti. Fransa ile olan işbirliğinin çökmesi, yatırımların sonu ve altyapının bozulması anlamına gelmektedir. Yerine yerleştirilen teçhizat ve üretim cihazlarının yapıları, Togo'nun ekonomik ve sosyal manzarasını büyük ölçüde değiştirdi. 1960 yıllarında, ülke ekonomisi halen Fransa da dahil olmak üzere büyük güçlerin kontrolü altındaki dış ticarete bağımlı olmaktaydı. Bu durumda, bu toprak alanını nasıl bir ulus-devlet olabilmekte ve her şeyden önce vatandaşların çıkarlarını hesaba katan bir dayanışma ekonomisi nasıl yaratılabilmektedir?

J-F Bayart'a göre, sömürgecilikten önce, Afrika'nın tarihi vardı ve her toplum kendi tarihsellik ve kendi temel gerçeklere göre davranmaktadır. Mesela, politik alanında, genellikle, Afrika'daki yöneticiler, diktatör bir şekilde davranmaktadırlar; çünkü Afrika'nın eski yapısı, krallı bir yapısıdır ve her lider, kendi toplumu sınırsız bir güç ile yönetmekteydi. Aslında, o eski sistemi hala modern bir şekilde devam etmektedir (Bir Cumhurbaşkanı ölüyor ve kendi oğlu iktidara gelmektedir: Togo, Gabon, Kongo Demokratik Cumhuriyet örneği). Fakat o eski sisteminde, az demokrasi olsa da bile, Batılı sömürgeciler tarafından bırakılmaktadır (örneğin döngüsel seçilmiş olan yönetim sistemi).

Afrika'da demokratikleşme süreci yavaştır. Siyasi çoğulculuk sınırlıdır ve siyasal iktidara klanlardan el koyulmaktadır. Elitler, yönetim güçlerle olan ilişkiler özel amaçlar için devletin kaynaklarının kapanmasıyla noktalanmaktadır. Bu engellenmemiş "neopatrimonyalizm", klanlar ile siyasi azınlıklar arasındaki gizli anlaşmada uzantısını bulmaktadır. Toplum içinde, kaçış seraları bireysel mucizeler umudunu beslemekte, ancak isyan, popüler sektörlerde dolaşmaktadır. Aynı zamanda, çeşitli popüler sektörler, daha doğrudan ve katılımcı demokrasi biçimleri, iyi iş, kaliteli sosyal hizmetler, kısacası modernleşmenin olumlu sonuçlarına adil erişim çağrısında bulunmaktadır. Güçlü bir sivil toplum ve sosyal sabitleme ve insan gelişimiyle ilgili olan özel sektörün eşlik ettiği güçlü bir devlet aramaktadırlar. Bu şekilde, devlet, toplumsal dengeyi yerine getirir, toplumsal bütünleşmeyi sağlar ve olabildiğince çok insana sunulan daha eşitlikçi hale getirilen kamu politikalarını ortaya koyduğu sürece yeni bir meşruiyet kazanmaktadır (Favreau ve Fall 2007: 365-366).

"Cumhurbaşkanı Eyadema barış bir adamdır" veya "ordu ülkenin temel gücüdür" ve benzer resmi sloganlara rağmen, Togo halkı kendilerini resmî kurumlarda tanımadığını belirtmek gerekmektedir. Devlet'in müdahale etmeye çalıştığı her alan şüpheli hale gelmektedir. 1990'lardan 1992'ye kadar "demokratik geçiş" sırasındaki rolü çok net olmadığı için, genelde geleneksel liderler, halk tarafından kendileri kuşkuyla bulunmaktadır. Geleneksel liderler, yöneticilerin çıkarları korumaktadır ve kendi önemli ve güçlü hissetmek için, yöneticilerin desteğini beklemektelerdir. Görevinden dolayı saygıya rağmen, istisnai haller haricinde, geleneksel liderler artık toplumda ahlaki bir referans niteliği taşımamaktadırlar. Bazen, kendisini zenginleştirmek için ayrıcalıklarından istifade etmekle suçlanmaktadır. Bu nedenle, o liderler, servet birikiminin temel vektörü olmak için yerel seviyede devlet gibi davranmaktadır. Dahası, geleneksel lider, genellikle salt ve basitçe siyasal iktidarın çıkarlarını savunmak için hareket etmektedir.

YUKARIDAN EMPOZE EDİLEN MODERNLEŞMEYE KARŞI, NELER YAPILABİLMEKTEDİR?

1990'lı yıllarda Afrika'da demokratikleşme sürecinin başladıktan sonra sosyal hareketlerin ifadesi sınırlı olmaktadır ve siyasal iktidara klanlar el koymaktadır. Togo'nun örneği farklı ve özel olmaktadır. Çünkü 1967'den beri iktidarda olan askeri diktatörlük, şiddetle ülkeyi yönetmektedir. Ulusal zenginlikler, özel amaçlar için yönetici olan elit tarafından tekelleştirilmektedir. Ancak, 2000 yılların başından itibaren, halk uyanmaya başlamıştır ve kendi hak korumak için protesto yapmaktadır.

Nitekim popüler sektörler daha doğrudan ve katılımcı demokrasinin yeni biçimleri, halka asgari yaşam koşullarını garanti eden iyi iş, kaliteli sosyal hizmetler talep etmektedir. Kısacası, modernite tarafından üretilen ürünleri adil bir şekilde erişmekte. Genellikle gençlerden oluşan

bu hükümete karşı yapılan protesto gruplar, güçlü bir sivil toplum tarafından kuşatılmış güçlü bir devlet istemektedir. Yani, sivil toplum devleti kontrol edebilmektedir. Her ikisine de devletin toplumsal çapa bağlanması ve insani gelişme ile ilgili özel bir sektör eşlik etmelidir. Devlet, toplumsal dengeyi üstlenerek, toplumsal bütünleşmeyi güvence altına alarak ve tüm nüfusa daha adil kaliteli hizmetler sunan kamu politikalarını uygulayarak yeni meşruiyet kazanabilmektedir.

Dolayısıyla, sosyal koruma kavramı Afrika bağlamına uyarlanmalıdır. Genel olarak, yoksulluk, kayıt dışı sektörün yaygınlaştırılması, sosyal koruma ve istihdam, nüfus organize etme kapasitesi vs toplumsal sorunların çözülmesiyle ilgili sorunların çözümüne yönelik olarak, her zaman yazılmış olduğu orijinal çerçeveyi bırakmalıdır.

Öte yandan, 1989'daki Berlin Duvarının çöküşü ve doğu Avrupa sosyalist sistemlerinin bitişi, jeopolitik ve ekonomik değişiklikleri götürülmektedir ve Afrika'da – özellikle Batı Afrika, bu değişikliklerinin sonucu, Ulusal Konferanslar'dır. Togo'da, 1991 yılındaki Ulusal Konferans, 8 Temmuz'dan 28 Ağustos'a kadar sürmekteydi. O ulusal Konferans, tek partinin diktatörlük bir şekilde ülke yönetmeye karşı bir tepkinin sonucudur. O konferanstan sonra, artık resmi olarak, Togo'da çok partili bir siyaset rejimi olmaktadır. Daha geniş bir bakışla, Afrika'da olmuş olan Ulusal Konferanslar, ülkelere siyaset açıdan, batılı demokrasiyi ve ekonomik açıdan liberalizm sistemi götürmektedir. Gerçekten de, Togo'da, günümüzdeki ekonomik, sosyal ve siyasi modernleşmenin kaynağı, Ulusal Konferanstır. Çünkü o konferanstan sonra, Togo, sosyal sistemden sonraki yeni modern dünyaya açılmıştır. O dünyanın merkezi ise, Batıdır.

Artık, "Globalleşme" ve "Küreselleşme" kavramları, dünya sistemleri birleşen önemli noktalar olup, liberalizm sisteminin tek olduğunu göstermektedir. Bu süreçler, az gelişmiş ülkelerde de olmaktadır. Ancak, *modernleşme* kavramı, iki siyasi ve ekonomik sistemin olmasını kabul etmektedir; bağımlı kavramı, merkez ve çevre olan iki ana geçek olduğunu kabul etmektedir. Fakat, İngilizce literatüründen kaynaklanan *globalleşme* kavramı, diğer toplumlara paylaşılacak olan Batının hegemonyasını tanımaktadır. Togo'da, Dünya Bankası ve IMF tarafından empoze edilmiş olan Yapısal Ayarlama Programlar (YAP), devletin zayıf ve minimum olması ve sosyal hizmetlerin bitirmiş olmasıyla, globalleşme gösterilmektedir. Öyleyse, batıdan gelen demokrasi sistemi, evrensel bir siyaset sistemi olmuştur. Aslında, globalleşme, topluma "iyi yönetme" getirip, katılımcı bir demokrasinin terfi etmektedir. Ama böyle bir duruma ulaşmak için, Afrika ülkelerinde, devletin reform edilmesini gerekmektedir. O reform sürecinde, *merkezsizleşme* çok önemli bir yer tutmaktadır. Merkezsizleşme ile devletin sosyal ve bazen ekonomik güçler, merkezden çevreye, yani elit yöneticilerden yerel halka götürecektir. O zaman, halk yukarıdan empoze edilen modernleşmeye karşı, kendi gerçeklere göre ve kendi "modernleşmeye" göre yaşayabilmektedir.

Modernleşme süreci, devletin rolü azaltmasıyla, yerel toplulukların gücü artırmalıdır. Merkezsizleşme, bu yerel toplulukların sosyal, ekonomik ve yönetim açıdan öz erkliğine destek olmaktadır. Bu merkezsizleşme aracıyla, devlet direkt olarak halka temel sosyal servisler vermemektedir. Başka deyişle, halk kendi toplum, kendi projeleri yönetebilmektedir.

Örneğin, geleneksel ve modern kurumlar, geleneksel liderler ve modern liderler aynı mantıkta ve tamamlayıcı bir şekilde çalışabilmek için, yerel değerler ile ilgili olan yerel liderlere daha güç vermek gerekmektedir. Sömürgecilik ve sömürgecilik sonrası yıllar boyunca hükümetlere boyun eğdirilen, haysiyet geleneksel demokratik kurumları yöneltmişti ve hatta

değiştirmişti. Bugün yapılmalı olan iş, geleneksel gerçekler ve güçler yeniden değerlendirmek ve artırmak için tarihe bir dönüş yapılmaktadır.

Geleneksel kurumlar, yeniden değerlendirilmelidir. Bununla birlikte, Togo'daki geleneksel yöneticiler, en azından, yerel yönetimi düzeyinde, yeniden güçlü olmalıdırlar. Togo'nun tüm bölgelerde, geleneksel yöneticiler halkın temsili olarak, bölgenin konseyde önemli bir rol oynamalıdırlar. Hatta bu geleneksel halkı, ülkenin ikinci ulusal meclisi olabilmektelerdir. Başka sözle, devletin resmi ve modern sistemden gelen meclisi yanında, halkı en sadık temsilcisi olan geleneksel liderler, o mecliste önemli bir rol oynamalıdır. Bunun dışında, geleneksel kurallar, uygulamalar, kodlar vs. gençler için daha erişilebilir olmaktadır. Gençler, resmi ve modern eğitim sistem tarafından bile, kendi gelenek ve toplumun temelleri bilmelilerdir. Sadece ve sadece o şart ile geleneksel sisteme saygı ve sempati gösterebilmektedir.

Afrika toplumları artık demokratik yönetişimin gelişiminde bir dönüş noktasındadır. Geleneksel demokrasi değerlerini modern siyasi sistemlerin kalitesine enjekte ederek demokratik yönetişime kendi katkılarını sunmak için benzeri görülmemiş bir fırsatla karşı karşıya bulmaktadırlar. Bugün temel bir koşul olarak görülen, geleneksel siyasal sistemlerdeki reformların peşinde olması, böylece modern yönetişime daha uyarlanmasıdır.

SONUÇ

Sömürgeciliğin mirası olan günümüzdeki Afrika devletleri, Berlin Konferansının büyük hareketinde topraklarda anarşik bir işgalin sonucunda ortaya çıkmışlardı. Bunun sonucu ise, bu devletler, birbirlerine sıkışmışlardı, aynı etnik gruplardan oluşan vesayet altında birleşmişler; her biri belirli bir geçmişi bazen komşularıyla çatışan ilişkilere dayanmaktaydı. Önce sömürgecilik, daha sonra 1960'lı yıllarında bağımsızlıktan dolayı, Afrika'daki halk, birbirlerine hakkında söylemini ve algısını değiştirmiştir. Ancak bu sömürgecilik – modernleşme süreciyle – bu projenin, başlangıçta aynı bölgede birlikte yaşama zorunda kalan etnik gruplar için ortak bir gelişme temelleri nelerdir? Birkaç on yıl süren ortak yaşam (Togo için 76 yıl), aslında yapay olan Afrika devletler, ulus-devletleri yapılabilmek için yeterli değildir. Sömürgecilik, kendi temel prensiplere göre, Afrika'da, ulus-devletler oluşturmayı mı amaçlanmaktaydı? Afrika kıtasının modernleşmesinin amacı ulus devletlerin siyasal devletlerini yaratmak mıydı?

Modernleşme süreci – çoğunlukla olduğu gibi, Togo geleneksel toplumunun dengesini bozmuştur. Örneğin, sömürgecilikten önceki var olan krallıkların yönetiminde (döngüsel bir şekilde, her kabileden bir başkan seçiliyormuştur), aslında demokratik bir sistem vardı. Batılı sömürgeci güçler, kendi çıkarlarını korumak için, bağımsızlıktan sonra ellerindeki gücü kendilerinin seçtiği bir etnik gruba teslim etmişlerdir. Sonuç olarak, asıl sorun şudur: Yönetici olan elitler, kendi modernite algısı (Batılı) içinde yaşamakta ve bu moderniteyi halka empoze etmeye çalışmaktadırlar. Ancak halk, toplumun kendisine ait olan gerçeklikler ve değerler ile iç içe yaşamakta ve sürekli kendi "modernitesini", bu gerçekliklerin, Batıcı modernlik algısıyla sentezine dayanan bir yaklaşımla kurmaya çalışmaktadır.

Bugün, Batılı modernleşmenin yüzünden Afrika, mikro uluslardan olmasa bile devletlerin sadece bir araya geldiği bir ortamda, birçok liderin kabilelerinden oluşan bir siyaset tarafından daha da kötüleştirilmektedir. Kuzey-Güney çatışmasıyla Togo, bunun güzel bir örneğidir: şu anda Togo'da etnik gruplar açık barış içinde yaşamaktadır, ancak arka planda, nefret ve hayal kırıklığı görünmekte ve büyümektedir.

Bununla birlikte, sömürgecilik öncesi ve geleneksel Afrika'yı meleksele bir şekilde görmemekten ve Batılı modernleşme tüm Afrika sorunlarının sebebinde görmemelidir. Bu, Afrika toplumunun geleneğinde iyi olanı almanın bir sorgusudur ya da daha doğrusu, geleneğimizin olumlu yönleri üzerine Batı'dan ödünç aldığımız modernliği geri yüklemektedir.

KAYNAKLAR

- Cornevin, R. (1988). *Le Togo des origines à nos jours*. Paris : Académie des Sciences d'Outre – Mer.
- Darbon, D. (2007). Commentaires et synthèses. O. Sy, M. Sauquet ve M. Vielajus. *Actes du colloque de Bamako: Entre tradition et modernité, quelle gouvernance pour l'Afrique ?* (23-25 Ocak 2007) *Bildirileri içinde* (ss.80-96). Bamako : IRG, CEPIA
- Favreau, L. & Fall, A. S. (2007). La reconstruction d'Etats sociaux au Sud : Essai d'analyse politique. L. Favreau & A. S. Fall (Der), *L'Afrique qui se refait* içinde (ss.342-378). Québec : Presses de l'Université du Québec.
- Gayibor, N. (1997). *Histoire des Togolais, des origines à 1884*. Lomé : Presses de l'U.B.
- Gayibor, N. L., (2010) « Des défis de l'écriture d'une histoire nationale en Afrique : l'exemple du Togo », *Histoires nationales et/ou identités ethniques : Un dilemme pour les historiens africains ?* Presses de l'UL /l'Harmattan, Paris-Lomé
- Kouzan, K. (2010), « La politique coloniale d'équipement au Togo, vecteur d'une économie orientée (1884-1960) » *Histoires nationales et/ou identités ethniques : Un dilemme pour les historiens africains ?* Presses de l'UL /l'Harmattan, Paris-Lomé
- Mariko, N. I. (2007), Le choix des dirigeants : S'inspirer de l'expérience historique Africaine. O. Sy, M. Sauquet ve M. Vielajus. *Actes du colloque de Bamako: Entre tradition et modernité, quelle gouvernance pour l'Afrique ?* (23-25 Ocak 2007) *Bildirileri içinde* (ss.61-70). Bamako : IRG, CEPIA.
- Napo, A. (1976). *La formation territoriale du Togo, 1884-1914*. Thèse de doctorat, 2 tomes, Paris.
- Olivier de Sardan, J-P. (2007). Questionnements et débats. O. Sy, M. Sauquet ve M. Vielajus. *Actes du colloque de Bamako: Entre tradition et modernité, quelle gouvernance pour l'Afrique ?* (23-25 Ocak 2007) *Bildirileri içinde* (ss.109-130). Bamako : IRG, CEPIA.
- Tcham, B. K. (2010). Régionalisme et histoire : la perception de la question nord/sud dans l'histoire des Togolais. A. Goeh-Akue & N. L. Gayibor (Dir), *Histoires nationales et/ou identités ethniques : Un dilemme pour les historiens africains ?* içinde (ss.191-208). Paris-Lomé : Presses de l'UL /L'Harmattan.